Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
Utlåtande	44 I1
Ärendenr	Datum
ÅLR 2023/926	31.1.2023

Hänvisning
Riksdagens miljöutskotts begäran daterad 27.1.2023

Miljöutskottet, Finlands riksdag
ymv@eduskunta.fi

Kontaktperson
Peter Lorentzon, PBL-ingenjör

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om datasystemet för den byggda miljön och om ändring i markanvändnings- och bygglagen, ärende RP 140/2022.

Riksdagens miljöutskott begär yttrande från Ålands landskapsregering gällande regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om datasystemet för den byggda miljön och om ändring i markanvändnings- och bygglagen.
Begäran om yttrande inkom landskapsregeringen 27.1.2023 och ska vara inlämnat senast 31.1.2023.

Bakgrund

Att skapa ett datasystem för den byggda miljön finns i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 2020. Enligt punkt 3.1.1 Bostadspolitiken i regeringsprogrammet ska det skapas ett riksomfattande digitalt register och en dataplattform för den byggda miljön, vilka ska utgöra underlag för beslut och processer om markanvändning och byggande. Regeringsprogrammet innehåller dessutom en skrivelse om datasystemet enligt vilken tillståndssystemen ska utvecklas så att Finland i fortsättningen har ett fungerande system med digitalt tillstånd som ska kunna erhållas vid ett enda serviceställe. Regeringen främjar en primär öppen källkod i offentliga informationssystem och vid upphandlingen av dem. I projektet för ett datasystem för den byggda miljön beaktas regeringens skrivelse om att regeringen upprättar en strategi med handlingsplan för öppnande och nyttjande av data inom den offentliga sektorn, med beaktande av dataskyddskonsekvenserna och eventuella lagstiftningsbehov. Utgångspunkten är att offentliga aktörer ska ha öppna offentliga gränssnitt, om det inte finns en särskild orsak att ha dem stängda. Dessutom främjas delning av företagens och företagarnas data inom ekosystem.

Landskapsregeringen har tidigare inte fått möjlighet att yttra sig om förslaget vilket får till följd att utlåtandetiden nu är alldeles för kort för att i detalj komma med adekvata yttranden.

Behörighetsfördelning

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om byggnads- och planväsendet och bostadsproduktion (7 punkten), näringsverksamhet (22 punkten) samt statistik om förhållandena i landskapet (24 punkten). Förslaget anses därför till sin helhet höra till landskapets lagstiftningsbehörighet och kommer inte att gälla på Åland.

Sammanfattning av propositionen

Det huvudsakliga innehållet är att i denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag i riket om ett datasystem för den byggda miljön. Syftet med lagen är att skapa ett gemensamt riksomfattande datasystem för informationen om den byggda miljön. Avsikten är att data om byggande och områdesanvändning publiceras i ett datasystem som upprätthålls av Finlands miljöcentral. I den föreslagna lagen föreskrivs om inrättande av ett datasystem för den byggda miljön, upprätthållande av systemet, rätten att få uppgifter och att lämna ut uppgifter ur systemet och om de personuppgiftsansvariga för informationsresurserna i datasystemet. Det ska dessutom föreskrivas om Finlands miljöcentrals skyldighet att inrätta en offentlig informationstjänst med tanke på spridandet av information om den byggda miljön samt skyldigheten att föra statistik.

Genom de föreslagna bestämmelserna skapas sådana verksamhetsbetingelser som behövs för att datasystemet för den byggda miljön kan utvecklas och upprätthållas. Genom regleringen genomförs regeringsprogrammets föresats om ett riksomfattande digitalt register och en riksomfattande digital dataplattform för den byggda miljön, vilka ska utgöra underlag för beslut och processer om markanvändning och byggande. Sådana ändringar som följer av digitaliseringen av planer och tomtindelning fogas till lagen genom en ändring av markanvändnings- och bygglagen. Planer och tomtindelning ska i fortsättningen utarbetas med hjälp av en informationsmodell som är nationellt interoperabelt. Planerna ska bestå av planobjekt och planbestämmelser i stället för de nuvarande planebeteckningarna och planbestämmelserna. Planobjekt och -bestämmelser ska presenteras i nationellt standardformat. Uppgifter om färdiga planer, planer som är under beredning och de olika faserna i utarbetandet av en plan samt uppgifter om tomtindelningen ska införas i datasystemet för den byggda miljön.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2024.

Konsekvenser för Åland

Miljöministeriet gör bedömningen att eftersom ändringarna inte föreslås i befolkningsbokföringen, har de föreslagna ändringarna inga konsekvenser för Åland. Åland och dess kommuner ska dock om de så önskar ha möjlighet att ansluta sig till datasystemet.

Avsikten hos Miljöministeriet är att i datasystemet inte behandla uppgifter om Åland i fråga om planläggning eller byggande. Lagförslaget förutsätter heller inte att Åland eller dess kommuner lämnar ut byggnads- och lägenhetsuppgifter till Finlands miljöcentral. I det senare lagförslaget föreskrivs om planläggning i form av en datamodell och eftersom planläggningen hör till Ålands egen behörighet har den inga konsekvenser för Åland eller dess kommuner.

I propositionen har det i riksdagen föreslagits ändringar av grundlagsutskottet och försvarsutskottet. Man har till exempel beslutat, att termen publicera ersätts med termen leverera. Ändringarna har dock inga väsentliga konsekvenser och de medför inga sådana konsekvenser som berör Åland eller Ålands kommuner.

Propositionen tar i punkt 4. 3. 3 upp eventuella konsekvenser för landskapet Åland. I dagsläget lämnar landskapet Åland byggnads- och lägenhetsregisteruppgifter till befolkningsdatasystemet. I faserna för vidareutveckling av datasystemet för den byggda miljön flyttas behandlingen av byggnads- och lägenhetsuppgifter från befolkningsdatasystemet till datasystemet för den byggda miljön. Då ska också Åland när det gäller byggnads- och lägenhetsdata övergå till datasystemet för den byggda miljön och konsekvenserna för Åland bedöms i det skedet.

Yttrande

Landskapsregeringen anser, utan att haft möjlighet att detaljstudera förslaget, att förslaget inte verkar påverka Åland i första skedet. Att landskapet Åland och kommunerna i landskapet frivilligt har möjlighet att ansluta sig till datasystemet för den byggda miljön ses som positivt och frågan om detta kommer att utredas vidare inom landskapet och kommunerna.

En konsekvensbedömning för landskapets åtaganden gällande rapporteringen av byggnads- och lägenhetsregisteruppgifterna och flyttning av rapporteringen från befolkningsdatasystemet till datasystemet för den byggda miljön förutsätter att information om hur detta ska gå till inkommer landskapet i god tid före bytet at datasystem. Konsekvensbedömningen behöver även inkludera de åländska kommunerna.

Vicelantråd Harry Jansson

Byråchef Gustav Blomberg